

Sygn. akt I ACa 14/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro (spr.)

Sędziowie: SA Ryszard Marchwicki,

SA Małgorzata Kaźmierczak

Protokolant: st. sekr. sąd. Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością siedzibą w L., gm. O.

przeciwko A. L. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 24 lutego 2015 r.

sygn. akt XIII C 417/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i uchyla nakaz zapłaty z dnia 4 listopada 2013 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie XIII Nc 59/13 w części dotyczącej kwoty 70 197,08 zł (siedemdziesiąt tysięcy sto dziewięćdziesiąt siedem 08/100 zł) z ustawowymi odsetkami od dnia 17 maja 2013 r. i w tym zakresie powództwo oddala oraz obniża kwoty zasądzone tytułem kosztów postępowania procesowego i zabezpieczającego do łącznej kwoty 10 823,20 zł oraz w punkcie 2 i nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) kwotę 2 647,20 zł tytułem części opłaty sądowej od której uiszczenia zwolniony był pozwany;
2. w pozostałej części apelację oddala;
3. nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) 7 039,20 zł tytułem części opłat sądowych w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym od których uiszczenia zwolniony był pozwany;
4. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 8 640 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym
5. przyznaje radcy prawnemu L. B. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) kwotę 13 284 zł tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym i apelacyjnym.

Małgorzata Kaźmierczak Jan Futro Ryszard Marchwicki

UZASADNIENIE

Powódka (...) sp. z o.o. w L. wniosła o zasądzenie od pozwanego A. L. (1) kwoty 352 906,07 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 maja 2013 r.

W dniu 4 listopada 2013 r. nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy w Poznaniu uwzględnił powództwo w całości obciążając kosztami postępowania pozwanego.

Pozwany w zarzutach od nakazu zapłaty wniósł o jego uchylenie i oddalenie powództwa.

W szczególności podniósł, że roszczenie powoda wobec pozwanego z tytułu spłaty kredytu udzielonego przez Bank (...) S.A. jest określone według zasad wynikających z porozumienia z dnia 13 października 2009 r.,

Wyrokiem z dnia 24 lutego 2015 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu utrzymał nakaz zapłaty w mocy.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

W dniu 31 grudnia 2003 r. pomiędzy Bankiem (...) S.A. w W., a U. A. L., A. L., Ł. L. sp.j. w K. reprezentowaną przez A. L. (1), A. L. (3) i Ł. L. (2) została zawarta umowa kredytu krótkoterminowego odnawialnego w rachunku bieżącym w kwocie 3 500 000 zł. W wyniku połączenia Bank (...) S.A. wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki Banku (...) SA, w tym w prawa i obowiązki wynikające z wymienionej umowy kredytu.

W dniu 27 kwietnia 2012 r. została zawarta pomiędzy Bankiem (...) S.A., a powódką umowa, na podstawie której spółka udzieliła bankowi poręczenia za spłatę wierzytelności wynikającej z przedmiotowej umowy kredytu. Poręczycielami tego kredytu byli także: A. L. (1), A. L. (3), Ł. L. (2), M. W. (1), Z. sp. z o.o., oraz G. (...) sp. z o.o. Pomiędzy tymi wszystkimi współporęczycielami nie zostało uregulowane w jakich częściach są zobowiązani pomiędzy sobą do zwrotu spłaconego długu.

W dniu 12 lutego 2013 r. Bank wypowiedział umowę kredytu i wyznaczył termin zapłaty kwoty 2 927 614,35 zł. Z uwagi na to, że wymagana suma nie została zapłacona wezwał wszystkich współporęczycieli, tj. powódkę, pozwanego A. L. (1), A. L. (3), M. W. (1), Ł. L. (2), Z. sp. z o.o., G. sp. z o.o. do zapłaty wymagalnych wierzytelności Banku (...) S.A. wynikających z umowy kredytu z dnia 31 grudnia 2003 r. W dniu 12 marca 2013 r. Bank wysłał do Z. sp. z o.o. wezwanie do wykupu weksla stanowiącego jedno z zabezpieczeń umowy kredytu. Jednocześnie poinformował o wypełnieniu weksla na kwotę 2 830 615,73 zł z terminem płatności wyznaczonym na dzień 20 marca 2013 r.

W dniu 14 marca 2013 r. powódka dokonała spłaty wierzytelności Banku (...) S.A. w kwocie 2 823 248,58 zł. Powódka przez spłatę wierzytelności Banku (...) S.A. wobec Z. sp. z o.o. będąc odpowiedzialnym osobiście wobec Banku na podstawie umowy poręczenia z dnia 27 kwietnia 2012 r., nabyła spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty.

Spółka U." A. L., A. L., Ł. L. sp.j. z siedzibą w K. została przekształcona w Z. sp. z o.o. Jej współnikami byli: pozwany A. L. (1), A. L. (3), Ł. L. (2), G. W., M. W. (1), Z. P. (1), B. P., K. P. oraz powódka (...) sp. z o.o.

W dniu 13 października 2009 r. pomiędzy Z. P. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą W.z siedzibą w L. (zwanym Inwestorem), a G. W. działającym jako pełnomocnik w imieniu spółki Z. sp. z o.o. i współnikami tej spółki; A. L. (1), Ł. L. (2) i M. W. (1) (zwanymi dotychczasowi wspólnicy) zostało zawarte porozumienie, na podstawie którego strony wyraziły zgodę na ustanowienie nowych zabezpieczeń zaciągniętych przez tę spółkę kredytów w przypadku, gdy bank ją kredytujący wystąpi z takim żądaniem, przy czym ustanowienie takich zabezpieczeń nastąpi w taki sposób, że na dotychczasowych współnikach oraz na Inwestorze będzie ciążyła odpowiedzialność z tytułu zabezpieczenia odpowiednio do wysokości posiadanych przez dotychczasowych współników i inwestora udziałów. W dniu 13 października 2009 r. strony te podpisały również porozumienie, w którym ustaliły, że ich zamiarem jest, aby

Z. P. (1) posiadający 10 udziałów stanowiących 0,0125% w kapitale zakładowym Z. sp. z o.o. stał się właścicielem 60% tych udziałów.

Z. P. (1) w dniu 11 stycznia 2010 r. objął w spółce Z. sp. z o.o. 119 885 nowych udziałów po 50 zł o łącznej wartości 5 994 250 zł. Pozwany A. L. (1) posiada 10% udziałów w kapitale zakładowym Z. sp. z o.o. W dniu 24 stycznia 2011 r. zmarł Z. P. (1). Na podstawie testamentu otwartego i ogłoszonego w dniu 28 stycznia 2011 r. spadek po zmarłym nabyły: żona K. P. w 1/4 części wprost i córka B. P. w 3/4 części z dobrodziejstwem inwentarza.

W dniu 31 marca 2012 r. odbyło się zgromadzenie wspólników spółki „Z.” sp. z o.o. na którym podjęto uchwałę w sprawie zbycia ułamkowej części w każdym z udziałów przez B. P., K. P., M. P. i A. P. przez ich wniesienie tytułem aportu do nowo powstającej spółki. W dniu 2 kwietnia 2012 r. została zawiązana spółka (...) sp. z o.o., której wspólnikami są: K. P., B. P., A. P. i M. P..

Pismem z dnia 24 kwietnia 2013 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 352 906,07 zł w terminie do dnia 6 maja 2013 r. Pozwany nie dokonał żadnej wpłaty.

Splata kredytu z dnia 31 grudnia 2003 r. została zabezpieczona także przez (zawarcie w dniu 31 grudnia 2003 r. pomiędzy kredytodawcą a kredytobiorcą sześciu umów przewłaszczenia na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości. Umowy przewłaszczenia zostały dodatkowo zawarte w dniu 23 czerwca 2004 r., 26 lipca 2004 r., 27 lipca 2005 r. i w dniu 30 stycznia 2009 r. Powyższy kredyt został również zabezpieczony przez ustanowienie hipotek umownych kaucyjnych na nieruchomościach o nr KW: (...), (...) (...) oraz (...)

Powódka nie zaspokoili swojego roszczenia w sposób przewidziany w umowach o przewłaszczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości zawartych pomiędzy kredytodawcą, a Z.sp. z o.o. i przedmioty te zgodnie z postanowieniami umów nie zostały jej wydane. Wobec części tych ruchomości toczą się obecnie postępowania egzekucyjne, w których powódka zgłosiła swoje prawo do tych ruchomości. Nie uzyskała żadnego zaspokojenia z majątku Z. sp. z o.o. Nie uzyskała także zaspokojenia z ustanowionych na nieruchomościach hipotek.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę uwzględnienia powództwa stanowi przepis art. 376 § 1 k.c.

Sąd wskazał, że porozumienia z dnia 13 października 2009 r. zostało zawarte pomiędzy Z. P. (1), spółką Z. sp. z o.o. reprezentowaną przez pełnomocnika G. W. oraz (...) sp. z o.o. – pozwanym A. L. (1), Ł. L. (2) i M. W. (1). Powód nie był jego stroną i w konsekwencji pomiędzy powodem a pozwanym nie istniał żaden stosunek wewnętrzny, na podstawie którego zostałyby określone zasady ich odpowiedzialności w przypadku spełnienia świadczenia przez jednego poręczyciela.

W związku ze śmiercią Z. P. (1) na (...) sp. z o.o. nie mogły przejść żadne zobowiązania, których stroną był Z. P. (1) występujący jako osoba fizyczna.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 98 § 1 k.p.c.

Od wyroku tego zaskarżając go w całości apelację wniósł pozwany zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie norm prawa procesowego określonych w art. 133 § 3 k.p.c. poprzez wadliwie doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem na błędny adres pełnomocnika pozwanego.
2. naruszenie praw materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - art. 376 § 2 k.c., poprzez błędne przyjęcie, iż wszystkie osoby będące poręczycielami muszą być jednocześnie stronami danego porozumienia, które określa stosunek wewnętrzny i tym samym zawarte porozumienia z 13 października 2009 roku nie determinuje roszczenia powoda wobec pozwanej;

3. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - art. 65 § 1 i 2 k.c. w wyniku pominięcia literalnego brzmienia tekstu ugody, skutkującego błędną wykładnią oświadczeń woli stron oraz wadliwym uznaniem pozwanego za osobę, którą nie obejmują skutki Porozumienia z dnia 13 października 2009 r., gdy udziałowcy Z. Sp. z o.o. ustalili niniejszym porozumieniem wzajemny regres w przypadku uregulowania zobowiązania wobec banku;
4. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wynikające z norm Kodeksu spółek handlowych oraz Kodeksu cywilnego, określające prawa i obowiązki podmiotu, który objął udziału w spółce prawa handlowego i błędne ustalenie iż powód nie jest następcą prawnym Z. P. (1) - osoby, która podpisała Porozumienie z 13 października 2009 r.
5. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - art. 519 § 1 k.c. w wyniku pominięcia literalnego brzmienia tekstu umowy zawartej z (...) S.A., dotyczącej zwolnienia z długu spadkobierców Z. P. (1) i wstąpienie w ich miejsce dłużnika (...) Sp. z o.o., skutkującego błędną wykładnią iż powódka nie jest objęta treścią stosunku obligacyjnego, wynikającego z Porozumienia z 13 października 2009 roku;
6. naruszenie norm art. 95 ust. 1a Prawa bankowego poprzez przyjęcie, iż dokument Bankowy ma charakter dokumentu urzędowego, gdy jest on jedynie dokumentem prywatnym i nie może stanowić zaświadczenia o istniejącym stosunku prawnym pomiędzy poręczycielami.
7. naruszenie przepisu art. 509 § 2 k.c. w odniesieniu do umowy przewłaszczenia w razie przelewu wierzytelności, poprzez błędne przyjęcie, iż w przypadku wstąpienia powoda w prawa (...) S.A. z tytułu spłaconego kredytu, wstąpił powód jednocześnie w prawa z tytułu umowy przewłaszczenia.
8. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie dokonanie oceny dowodów w sposób nie wszechstronny, bowiem z pominięciem wszelkich informacji zawartych w dowodach przedłożonych przez pozwaną jak i odrzucenie jej wniosków dowodowych, mających istotne znaczenie dla wyjaśnienia kwestii następstwa prawnego po zmarłym Z. P. (1) oraz obowiązywania warunków umowy Porozumienia z 13 października 2009 roku.
9. wadliwe ustalenie wartości przedmiotu sporu, poprzez nie ustalenie ostatecznej kwoty jaką spłacił powód wobec (...) S.A. z tytułu udzielonego poręczenia.

Nadto wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentu pisma (...) S.A. z dnia 3 lutego 2015 roku na okoliczność wskazania prawidłowej wartości przedmiotu sporu oraz z przesłuchania pracowników (...) S.A. M. M. (2) i M. W. (2) na okoliczność kwoty jaką spłacił powód jako poręczyciel z tytułu spłaty pożyczki udzielonej Z.Sp. z o.o. oraz następstwa prawnego z tytułu umowy przewłaszczenia za zabezpieczenie.

W konsekwencji wniósł o „uchylenie” zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie go i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy pozostawieniu temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W toku postępowania apelacyjnego powód cofnął i zrzekł się roszczenia w zakresie kwoty 1 920,64 zł. z ustawowymi odsetkami uznając argumenty skarżącego, że o tą kwotę jego żądanie nie znajdowało uzasadnienia w rzeczywistej wysokości spłaconej wierzytelności.

Dodatkowo Sąd Apelacyjny ustalił, że według stanu na dzień śmierci Z. P. (1) jego zobowiązanie z tytułu poręczenia kredytu spółki ograniczone było do kwoty 2 100 000 zł i do tej wysokości spadkobiercy poddali się rygorowi egzekucji w trybie prawa bankowego oraz wyrazili zgodę na nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności.

Po śmierci Z. P. udziałowcy Z. sp. z o.o. L. zawierali z bankiem kolejne umowy poręczenia w miejsce dotychczasowych, które wygasły. W przypadku pozwanego, w dniu 21 maja 2012 r. zawarł on umowę poręczenia do kwoty 5 250 000 zł. w miejsce poręczenia z dnia 27 lipca 2011 r., a więc zawartego już także po śmierci Z. P. (1), które utraciło swoją moc (k - 25 - 26 akt). Podobnie jego następcy prawny, po poddaniu się w dniu 29 czerwca 2011 r. egzekucji bankowej do kwoty 2 100 000 zł., zawarli z bankiem w imieniu własnym umowy terminowego poręczenia zobowiązania spółki - (kredytobiorcy) istniejącego w chwili poręczenia i mogącego powstać w przyszłości do kwoty 5 250 000 zł, wiążące strony do dnia 31 lipca 2012 r. (w odniesieniu do K. P.).

W umowach tych dodatkowo zastrzeżono, że obowiązują one do momentu wniesienia do nowo utworzonej przez spadkobierców i zapisobierców spółki prawa handlowego lub spółki komandytowej masy spadkowej po zmarłym Z. P., związanej z dotychczasowym jego przedsiębiorstwem prowadzonym pod nazwą W. i pod warunkiem, iż spółka ta poręczy za zobowiązania tych osób a bank zaakceptuje tę spółkę jako poręczyciela.

Sąd wyraził zapatrywanie, że prawa i obowiązki zmarłego Z. P. wynikające z porozumienia z dnia 13 października 2009 r. mogły przejść jedynie na zasadach ogólnych określonych w art. 922 § 1 k.c. na jego spadkobierców tj. K. P. i B. P.. Podniósł, że według stanu na dzień śmierci Z. P. umowa kredytu nie była jednak wypowiedziana, a zatem nie powstał obowiązek jego spłaty w całości, czy w części także przez poręczycieli.

Zwrócił uwagę, że po śmierci Z. P. nastąpiły zdarzenia, które nie były przedmiotem ustaleń omawianego porozumienia, skutkiem czego postanowienia w nim zawarte nie mogą znaleźć zastosowania. Jeszcze przed utworzeniem powodowej spółki, udziałowcy kredytobiorcy Spółki Z. (dotychczasowi i nabywcy udziałów po zmarłym jako jego spadkobiercy i zapisobiercy) zawarli z bankiem nowe umowy poręczenia w miejsce dotychczasowych i to do kwot znacznie wyższych od uprzednio ustalonych, w których zobowiązywali się już osobiście, właśnie jako udziałowcy, do spłaty kredytu spółki z o.o. Z.. Podkreślił, że sam pozwany po śmierci Z. P. zawarł dwie umowy poręczenia, w których wyraźnie zastrzeżono wygaśnięcie jego zobowiązań z uprzednio udzielonych bankowi poręczeń.

Ocenił, że z treści tych umów wynika, iż ich strony dokonały odnowień w rozumieniu art. 506 § 1 k.c., a zatem na ich podstawie wygasły dotychczasowe zobowiązania, w tym także zobowiązanie wynikające z czynności poręczenia Z. P.. Oceny tej - jego zdaniem - nie zmienia okoliczność, że w umowie poręczenia z dnia 27 lipca 2011 r. zawartej przez bank z K. P. termin jej obowiązywania połączono z utworzeniem powodowej spółki z udziałowcami będącymi spadkobiercami zapisobiercami po zmarłym oraz z majątkiem związanym z prowadzonym przedsiębiorstwem.

W związku z tym przyjął, że przejęcie długu przez powódkę na podstawie umowy z bankiem z dnia 27 kwietnia 2012 r. (k - 28 - 29), mogło się więc odnosić jedynie do wskazanego zresztą w tej umowie zobowiązania własnego K. N. z umowy poręczenia z dnia 27 lipca 2011 r. Ponadto wskazał, że porozumienie z dnia 13 października 2009 r. odnosiło się do możliwości udzielenia i wzajemnego rozliczenia zabezpieczenia kredytu spółki z o.o. Z. przez Z. P. oraz ówczesnych udziałowców tj. pozwanego, Ł. L. (2) i M. W. (1). Tymczasem, następnie (w niewyjaśnionych przez pozwanego terminach), obok udziałowców spółki i kredytobiorcy, poręczenia udzielili także A. L. (3), G. W., G. sp. z o.o., Z. sp. z o.o. W rezultacie doszedł do wniosku, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo przyjął, iż nie istniał między współdłużnikami stosunek prawny rozstrzygający w sposób odmienny od uregulowania ustawowego o tym, czy i w jakich częściach dłużnik, który spełnił świadczenie może żądać zwrotu od pozostałych.

W konsekwencji wyrokiem z dnia 3 marca 2016 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Poznaniu Ośrodek Zamiejscowy w Lesznie z dnia 4 listopada 2013 roku wydany w sprawie XIII Nc 59/13 w zakresie kwoty 1 920,64 zł z ustawowymi odsetkami od 17 maja 2013 roku i w tej części postępowanie umorzył a w pozostałej części apelację oddalił. Orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego zasądził od pozwanego na rzecz powódki 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Od wyroku tego w części, w jakiej oddalono apelację i orzeczono o kosztach procesu skargę kasacyjną wniósł pozwany.

W skardze kasacyjnej opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego skarżący zarzucił naruszenie art. 55² k.c. w zw. z art. 55¹ k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że brak jest podstaw do wywiedzenia następstwa prawnego powódki po zmarłym Z. P. (1) w zakresie praw związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, art. 55⁴ k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż brak jest podstaw do wywiedzenia następstwa prawnego powódki po zmarłym Z. P. (1) w zakresie obowiązków związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, art. 156 k.c. w zw. z art. 518 § 1 k.c. w zw. z art. 509 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż umowa przeniesienia własności przewłaszczonej ruchomości pomiędzy bankiem, a powódką jest nieważna z uwagi na nieistnienie zobowiązania do przeniesienia własności, art. 373 k.c. w zw. z art. 881 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na niezastosowaniu tych przepisów, podczas gdy w stanie faktycznym przedmiotowej sprawy przepisy te znajdują zastosowanie, art. 376 § 1 k.c. w zw. z art. 881 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż regres pomiędzy dłużnikami solidarnymi - współporęczycielami dotyczy tylko ostatecznych dłużników wierzyciela, podczas gdy dla ustalenia kręgu podmiotów wobec których dłużnik solidarny ma regres nie ma znaczenia wcześniejsze zwolnienie dłużników z długu, czy też zrzeczenie się solidarności przez wierzyciela.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2017 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu wyraził pogląd, że skoro w dniu 13 października 2009 r. pomiędzy Z. P. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą W. z siedzibą w L. (zwanym Inwestorem), a G. W. działającym jako pełnomocnik spółki Z.sp. z o.o. i współnikami tej spółki: A. L. (1), Ł. L. (2) i M. W. (1) zostało zawarte porozumienie, w którym strony wyraziły zgodę na ustanowienie nowych zabezpieczeń zaciągniętych kredytów przez spółkę w przypadku, gdy bank ją kredytujący wystąpi z takim żądaniem, przy czym ustanowienie takich zabezpieczeń nastąpi w taki sposób, że na dotychczasowych współnikach oraz na Inwestorze będzie ciążyć odpowiedzialność z tytułu zabezpieczenia odpowiednio do wysokości posiadanych przez dotychczasowych współników i inwestora udziałów, to w okolicznościach sprawy zobowiązanie to dotyczyło spornego kredytu. Poza tym, z jego treści wynika, że chodziło w nim o przyszłe zabezpieczenia tego kredytu tj. udzielane ewentualnie w przyszłości przez strony tej umowy (art. 65 § 1 i 2 k.c.).

Z chwilą otwarcia spadku Z. P. (1) wynikające z porozumienia z dnia 13 października 2009 r., na podstawie art. 922 § 1 k.c. zobowiązanie, także związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa W. z siedzibą w L. weszło w skład jego spadku otwartego 24 stycznia 2011 r. Źródłem przejścia tego zobowiązania jest więc sukcesja generalna a nie singularna. Jego spadkobiercy weszli więc w stosunek prawny wynikający z tego porozumienia ex lege i na wskazanej podstawie stali się jego stronami wraz z Z. sp. z o.o., A. L. (1), Ł. L. (2) i M. W. (1). Skoro spadkobierca wchodzi w ogół praw i obowiązków zmarłego, to oczywiście przejście tego zobowiązania nie było uzależnione od wiedzy o nim jego spadkobierców.

Spadkobiercy i zapisobiercy Z. P. (1) utworzyli - jak wynika (z dodatkowych ustaleń dokonanych przez Sąd drugiej instancji - powodową spółkę aktem notarialnym z dnia 2 kwietnia 2012 r. i wnieśli jako wkład, w celu pokrycia przysługujących im udziałów przedsiębiorstwo odziedziczone po Z. P. (1) w rozumieniu art. 55⁽¹⁾ k.c. W. (aport).

W judykaturze trafnie przyjęto, że konstrukcja z art. 526 k.c., a obecnie art. 55⁴ k.c., zakłada, że przystąpienie nabywcy do długu następuje wówczas, gdy nabycie przedsiębiorstwa nie pociąga za sobą przejęcia długów w trybie art. 519 k.c. W stosunku zobowiązaniowym łączącym zbywcę przedsiębiorstwa z osobą trzecią pojawia się drugi dłużnik (nabywca). Pierwszy z dłużników (zbywca przedsiębiorstwa) odpowiada przy tym w sposób nieograniczony, natomiast drugi z dłużników (nabywca przedsiębiorstwa) - do wysokości wartości nabytego (przedsiębiorstwa (lub gospodarstwa rolnego). Zbyciem przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55⁴ k.c., a wcześniej art. 526 k.c., jest także wniesienie go jako aportu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2007 r., V CSK

518/06, LEX nr 488975 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 lipca 2004 r., I ACa 1274/03, MoP 2006, nr 12 s. 663).

Artykuł 55⁴ k.c. nie ma zastosowania jeżeli nabywca uzyskał przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne w inny sposób niż przez nabycie szczególne np. w drodze dziedziczenia, gdyż wtedy stosuje się art. 922 § 1 k.c. Innymi słowy, odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa oparta jest na konstrukcji przystąpienia do długu, co oznacza, że odpowiada on solidarnie ze zbywcą za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa jest więc następstwem pochodnym pod tytułem szczególnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., V CZ 61/12, LEX nr 1293854).

W tej sytuacji należało dojść do wniosku, że tym bardziej norma wynikająca z art. 55⁴ k.c. mogła mieć zastosowanie do wniesienia przez spadkobierców i zapisobierców Z. P. (1) jako aportu do tworzonej powodowej spółki (...) sp. z o.o. przedsiębiorstwa spadkodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2007 r., V CSK 18/07, OSP 2008, nr 9, poz. 97 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, z 21 listopada 2013 r., I ACa 1269/12, Legalis). W okolicznościach sprawy, w chwili wnoszenia aportu przez następców prawnych zmarłego Z. P. (1) powodowa spółka dopiero tworzyła się, a zatem wymaganie wynikające z art. 55⁴ dotyczące wiedzy nabywcy (tworzonego podmiotu prawa handlowego) o przedmiotowym zobowiązaniu spadkodawcy nie wchodziło w rachubę. Należy podkreślić, że stroną umowy z dnia (porozumienia) z dnia 13 października 2009 r. był zarówno zmarły Z. P. (1), jak i pozwany A. L. (1), a więc wiązało ono strony niniejszego procesu. W tym stanie rzeczy, nie można było odeprzeć zarzutu obrazy art. 55² w zw. z art. 55¹ oraz art. 55⁴k.c.

Pozostałe natomiast zarzuty zawarte w skardze kasacyjnej nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Pełnomocnik powoda wniósł o zezwolenie na złożenie pisma z dnia 13 lutego 2018 r, oraz o dopuszczenie dowodu z wyroku SN z dnia 15 listopada 2017 r. sygn.. akt II CSK 54/17.

Pełnomocnik pozwanego z urzędu wniósł o oddalenie wniosku dowodowego oraz przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Sąd Apelacyjny wyraził zgodę na złożenie przez pełnomocnika powoda pisma z dnia 13 lutego 2018 roku i oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z wyroku Sądu Najwyższego wydanego w sprawie II CSK 554/17.

Zgodnie bowiem z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Nie stanowi takiego dowodu wyrok wydany w innej sprawie. Zawiera on jedynie – w przypadku Sądu Najwyższego – pogląd wyrażony w określonej sprawie, w której nadto Sąd Najwyższy działa jedynie w granicach zakreślonych skargą kasacyjną podstaw.

Ponownie rozpoznając apelację pozwanego Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się w części zasadna.

Na wstępie należy wskazać, że zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

W świetle poglądu Sądu Najwyższego za zasadny należało uznać zarzuty naruszenia prawa materialnego dotyczącego skutków porozumienia z dnia 13 października 2009 r. Skoro strony umowy łączyło to porozumienie wskazana przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny poprzednio rozpoznający sprawę dotycząca zobowiązania o przyszłe zabezpieczenia spłaconego przez powoda kredytu tj. udzielane ewentualnie w przyszłości przez strony tej umowy ogranicza się do 10 % spłaconego kredytu. Jak bowiem ustalono pozwany A. L. (1) posiada 10% udziałów w kapitale zakładowym Z. sp. z o.o.

Temu udziałowi odpowiada kwota 280 788,35 zł. (k. 334 v).

Skoro nakaz zapłaty opiewał na 352 906,07 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 maja 2013 r. a prawomocnym w tej części wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 3 marca 2016 r. uchylono go, co do kwoty 1 920,64 zł i w tym zakresie umorzono postępowanie przedmiotem rozpoznania pozostała kwota 350 985,43 zł.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i uchylił nakaz zapłaty z dnia 4 listopada 2013 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie XIII Nc 59/13, w części dotyczącej kwoty 70 197,08 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 maja 2013 r. i w tym zakresie powództwo oddalił (350 985,43 zł – 280 788,35 zł).

Orzekając o kosztach uwzględnionych we wskazanym nakazie postępowania na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz.623) i art. 100 k.p.c. Sąd Apelacyjny obniżył kwoty zasądzone tytułem kosztów postępowania procesowego i zabezpieczającego do łącznej kwoty 10 823,20 zł a w punkcie 2 – biorąc pod uwagę, że w postępowaniu przed Sądem I instancji pozostała bowiem do ściągnięcia na rzecz Skarbu Państwa kwota opłaty od zarzutów, od której zwolniony był pozwany w wysokości 13 236 zł - nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) kwotę 2 647,20 zł tytułem części opłaty sądowej, od której uiszczenia zwolniony był pozwany oraz obniżył kwoty zasądzone od pozwanego tytułem kosztów postępowania procesowego i zabezpieczającego do łącznej kwoty 10 823,20 zł. Powód bowiem poniósł koszty w łącznej wysokości 13 529 zł (4412 zł – opłata od pozwu, 7 200 zł tytułem zastępstwa procesowego i 1917 zł tytułem kosztów postępowania zabezpieczającego). Pozwany na tym etapie postępowania nie poniósł kosztów. Skoro ostatecznie powód wygrał sprawę w 80 % w takim stosunku koszty winien ponieść pozwany a powód winien ponieść koszty w wysokości 20 %.

W pozostałej części apelacja okazała się niezasadna.

Nie zachodzi naruszenie prawa procesowego tj. art. 133 § 3 k.p.c. Sąd doręczył odpis wyroku pełnomocnikowi pozwanego, które osobiście przesyłkę otrzymał (k. 266).

Bez znaczenia jest zarzut naruszenie norm art. 95 ust. 1a Prawa bankowego i wadliwego ustalenia wartości przedmiotu sporu skoro ostatecznie wysokość zadłużenia została skorygowana.

Bezzasadny jest zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych z których pozwany wyprowadzał, że strony łączy porozumienie z 13 października 2009 r. Zarzut ten w rzeczy samej dotyczył naruszenia prawa materialnego, stanowiącego ostatecznie podstawę uwzględnienia w części jego apelacji.

Za bezzasadny – na co zwrócił uwagę także Sąd Najwyższy - należało uznać zarzut naruszenie przepisu art. 509 § 2 k.c. w odniesieniu do umowy przewłaszczenia.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny w pozostałej części apelację oddalił na podstawie art. 385 k.p.c. orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego zgodnie z treścią przepisu art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz.623) art. 108 § 2 k.p.c. i art. 100 k.p.c.

Koszty procesu podlegały – jak wyżej wskazano rozdzieleniu – w wyniku którego Powód winien pokryć ich 20 % a powód 80 %.

Skarb Państwa w wyniku zwolnienia pozwanego od kosztów postępowania poniósł koszty opłaty od apelacji (17 646 zł) i od kasacji (17 550 zł) Na podstawie powołanego wyżej przepisu obciążono powoda kwotą odpowiadającą 20 % tj. 7039,20 zł. Nie było podstaw do obciążania tymi kosztami pozwanego.

Powód poniósł w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym koszty postępowania w wysokości 5400 zł w każdym (koszty te ustalono na podstawie § 6 pkt 7 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 poz. 461) i tymi kosztami w 80 % Sąd obciążył pozwanego.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 6 pkt 7 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4 pkt 1 w z § 15 pkt 1 i § 2 ust. 3 cytowanego wyżej Rozporządzenia.

Małgorzata Kaźmierczak Jan Futro Ryszard Marchwicki